

In het theater van Efese, nog steeds te bezoeken, moest Paulus zich verdedigen tegen aanhangers van de godin Artemis. © KNA-Bild

Met nieuwe serie Braambos in de voetsporen van de apostel

Erik De Smet

Braambos, de uitzendingen van de katholieke televisie in Vlaanderen via de VRT, brengt de komende weken een van oorsprong Italiaanse serie documentaires over de apostel Paulus. Een cameraploeg trekt naar de plaatsen waar de grote geloofsverkondiger heeft vertoefd en probeert een portret te borstelen van zijn missie én zijn geloof in Jezus Christus.

Paulus achterna

DOOR middel van een tocht, te land en over zee, maken de documentairemakers in opdracht van de Italiaanse Paulijnse congregatie een reconstructie van denken en doen van Paulus van Tarsus. Het is niet zomaar een reis. Onderweg leveren academici, bijbelkenners en zowaar een rabbijn commentaar bij leven en werk van de man, die als geen ander mee de Kerk vorm gaf.

De tv-serie toont de steden van het Romeinse Rijk waar Paulus actief was, zijn reisroutes, zijn intense vriendschappen, zijn spanningen om talrijke kerkgemeenschappen te stichten in de steden rond de Middellandse Zee. Veel aandacht is er voor de joodse achtergrond van Paulus, die er zelf prat op ging dat hij was opgeleid als een echte farizeeër.

De kijker krijgt een beeld hoe de steden (Damasus, Jeruzalem,

Efese, Korinte) er vandaag uitzien. Is er nog veel te vinden uit Paulus' tijd? Dat blijkt minder eenvoudig. Het Jeruzalem uit Paulus' jeugd-jaren bijvoorbeeld werd door de Romeinen volledig vernietigd. Mooie beelden van deze plaatsen worden afgewisseld met vaak onbekende afbeeldingen van de apostel. Vooral kunst uit de vroege middeleeuwen droeg de aandacht van de samenstellers weg. Zo tonen zij de oudste afbeelding van Paulus, gevonden in de catacomben te Rome.

Natuurlijk begint het verhaal in Tarsus, een stad in het zuiden van Turkije, waaruit volgens de Schrift de jood Saulus afkomstig was. Vandaag telt ze zo'n 200.000 inwoners, maar in de eerste eeuw moet het zeker het dubbele zijn geweest. Op z'n vijftiende trekt Saulus naar Jeruzalem, waar hij in de leer gaat en getuige is van de terechtstelling van de christen Ste-

fanus. Vanuit zijn overtuiging stapte hij mee in de christenvervolgging, tot hij op de weg naar Damascus plotseling wordt verblind en zich bekeert tot het geloof in Christus.

Allemaal één

In het jaar 41 onderneemt Paulus (in het gezelschap van Barnabas) zijn eerste missiereis, en wel naar Cyprus en Anatolië. De tocht voert hen naar Antiochië in Pisië, een stad waarvan de ruïnes vandaag nog bestaan. De joden aldaar verjagen hen echter uit het gebied. Later neemt Paulus de leiding van de missie op zich. Hij verkondigt het evangelie in de streken rond de Egeïsche Zee en sticht er kerkgemeenschappen. Omstreeks 50 heeft het zogeheten Concilie van Jeruzalem plaats, vergadering van de apostelen die

uiteindelijk Paulus' ideeën over missie onder de heidenen aanneemt.

Daarover schrijft Paulus in de brief aan de Galaten: „U bent allemaal kinderen van God door het geloof, in Christus Jezus. Want allemaal bent u in Christus gedoopt, met Christus bekleed. Er is geen Jood of Griek meer, er is geen slaaf of vrije, het is niet man en vrouw: u bent allemaal één in Christus Jezus.”

Niet toevallig begint de televisieserie *Paulus. Van Tarsus tot de wereld* net met deze bijbelwoorden. De programmamakers stelden zich dan ook de vraag hoe een man er toe kwam deze uitspraak te doen. Een zoektocht met de camera wil een antwoord zijn.

Paulus. Van Tarsus tot de wereld, eerste aflevering in *Braambos*, zondag 22 januari, om 8.30 uur op VRT één en herhaling op Canvas omstreeks 23 uur.

Wie was Paulus?

Volgens sommigen is een waarheidsgetrouw portret van Paulus makkelijker te borstelen dan van Jezus. Van Paulus zijn in het Nieuwe Testament immers zelfgeschreven teksten bewaard, veertien brieven in getal. Toch blijven we met vele vraagtekens zitten over persoon en werk van de 'derdiende' apostel.

Heeft Paulus Jezus wel bij leven gekend? In zijn brieven heeft de man immers opvallend weinig aandacht voor de aardse Jezus, al is de oudste beschrijving van het Avondmaal wel van zijn hand. De bijbellezer zal het ongetwijfeld opvallen dat er ook een verschil te merken is tussen de figuur van Jezus, zoals we die kennen uit de evangeliën, en de Christusfiguur bij Paulus.

Paulus' brieven zijn fascinerende, maar aartsmoelijke lectuur. Ongetwijfeld gingen er heel wat verloren. Een treffend voorbeeld is de brief aan de christenen van Filippi. Daarin vertelt Paulus dat hij hen al eerder een schrijven zond. Bijbelgeleerden vermoeden evenwel dat een redacteur deze 'vermist' brief later opnam in de tekst zoals wij hem nu kennen. 'De' brief aan de Filippenzen zouden dus twee brieven zijn.

Van de Hebreënbrief meent dan weer haast iedere bijbelkenners dat deze niet van Paulus' hand is. Dat leidde tot een grapje onder theologiestudenten: „Wat is er mis met deze brief van Paulus aan de Hebreënen? Het is geen brief, de tekst is niet van Paulus en werd niet aan de Hebreënen gericht.“ Uit Paulus' pen (of die van zijn secretaris) vloeiden de bekende begrippen van verlossing, vrijheid, rechtvaardiging, geweten... Zoals ook de tv-serie doet, moeten we deze begrippen lezen vanuit de overrompelende ervaring van Paulus' bekering op weg naar Damascus.

Een andere vraag behelst Paulus' activiteiten tijdens zijn laatste levensjaren. Het boek *Handelingen* vertelt over de reis van de gevangene apostel naar Rome, maar laat de afloop open. Niet weinig bijbelgeleerden vermoeden dat Paulus nadien nog de kusten van Spanje bezocht, in de hoop er nieuwe kerkgemeenschappen te stichten. Echte bewijzen daarvoor zijn er echter niet, het vermoeden berust op overlevering.

Zo goed als zeker stierf Paulus omstreeks 67 de marteldood in Rome. Blijkens latere overleveringen werd hij onthoofd onder keizer Nero, die wraak nam op de christenen na de brand van Rome in juli 64.